

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

สภาพสังคมปัจจุบันยังประสบปัญหาด้านคุณภาพการบริการสาธารณะ คุณภาพการศึกษาและบริการด้านสาธารณสุข รวมไปถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ ส่วนในเรื่องการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมก็นับว่ามีความล่าช้า มีการลงทุนในการวิจัยและพัฒนา น้อยไม่เพียงพอ การวิจัยที่ดำเนินการไปแล้ว ไม่ถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า และการพัฒนานวัตกรรมมีน้อย ปัญหาดังกล่าวข้างต้นส่วนหนึ่งเป็นผลพวงจากปัญหาการบริหารจัดการภาครัฐที่ประสิทธิภาพต่ำ ขาดความโปร่งใส ขาดความรับผิดชอบ และการดำเนินงานที่ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่การบังคับใช้กฎหมายยังขาดประสิทธิภาพ และกฎระเบียบต่าง ๆ ล้าสมัยไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลง ธรรมชาติและการบริหารจัดการประเทศยังไม่บรรลุเป้าหมาย แม้ว่าบริการสาธารณะที่จัดให้กับประชาชนและภาคเอกชนจะพัฒนาได้เร็วขึ้น แต่เมื่อเทียบกับต่างประเทศ ประเทศไทยยังมีความล่าช้าและไม่ได้มาตรฐานสากล (“ประกาศ เรื่อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12...”, 2559 : 1) จากสภาพปัญหาดังกล่าว สอดคล้องกับภาพลักษณ์ของประเทศไทยต่อนานาชาติในเรื่องของการคอร์รัปชันในภาครัฐ โดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International - TI) เผยแพร่ดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชัน ในภาครัฐทั่วโลก (Corruption Perception Index - CPI) ประจำปี 2561 ซึ่งผลปรากฏว่า ประเทศไทยได้ 36 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ถูกลดอันดับลง จากอันดับที่ 96 เมื่อปี 2560 ซึ่งได้คะแนน 37 คะแนน เป็นอันดับที่ 99 (บีบีซี นิวส์ ไทย, ออนไลน์, 2562) เมื่อมาพิจารณาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยก็พบว่า มีการทุจริตจากการบริหารการศึกษาและการบริหารสถานศึกษาอยู่จำนวนมากไม่น้อย พรอัมรินทร์ พรหมเกิด ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาเครือข่ายกลุ่มอิทธิพลซึ่งนำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชันอย่างเป็นระบบของภาคการศึกษา กรณีศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตที่ 24, 25, 26 พบว่ามีการทุจริตในหลายรูปแบบทั้งรูปแบบและลักษณะความร่วมมือการทุจริตคอร์รัปชันอย่างเป็นระบบในภาคการศึกษาเครือข่ายกลุ่มอิทธิพล มี 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มแรก รูปแบบการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นทั่วไปในสถานศึกษา และ กลุ่มที่สองรูปแบบและความร่วมมือการทุจริตคอร์รัปชัน ในภาคการศึกษาระหว่างเครือข่ายกลุ่มอิทธิพล โดยตรง นอกจากนั้นท่านยังกล่าวทิ้งท้ายว่า ตอนนี้สังคมไทยเดินทางมาถึงจุดที่ผู้มีอำนาจทุกระดับ ถ้าเขามีโอกาส เขาจะทุจริต เขาคิดเรื่องการทุจริตทุกลมหายใจ เพราะผู้มีอำนาจ มองการทุจริตเป็นเรื่องธรรมดาจนกลายเป็นวัฒนธรรมไปแล้ว (คม ชัด ลึก, ออนไลน์, 2562) โดยในปัจจุบันรัฐบาล ได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาเหล่านี้ได้นำหลักการ

พัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 บัญญัติในมาตรา 65 บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน (“ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ...”, 2561 : 1) สอดคล้องกับหลักการของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้เน้นย้ำถึงความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนกลไกการบริหารราชการแผ่นดินสำคัญ ๆ การปรับเปลี่ยนกฎหมายและกฎระเบียบในหลายด้าน รวมถึงการปรับการบริหารจัดการให้มีธรรมาภิบาลในทุกระดับ ปลอดภัยโปร่งใส และปรับเปลี่ยนทัศนคติของคนไทยในทุกภาคส่วนให้มีค่านิยมที่ดีงาม มีวินัย มีความรับผิดชอบ และมีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงโดยยึดหลักการรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม (“ประกาศ เรื่อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12...”, 2559 : 3)

เมื่อปี พ.ศ. 2532 นับเป็นครั้งแรกที่พบว่ามีการใช้คำว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาล (good governance) ขึ้นในรายงานของธนาคาร โลก (World Bank) เรื่อง Sub-Sahara Africa from Crisis to Sustainable Growth สำหรับประเทศไทยนั้น ผลจากวิกฤติเศรษฐกิจเมื่อปี พ.ศ. 2540 ทำให้ทุกฝ่ายในสังคมหันมาให้ความสนใจในเรื่องของธรรมาภิบาลมากขึ้น เพื่อแก้ปัญหาข้อบกพร่องอันเกิดมาจากการขาดระบบการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการควบคุมและตรวจสอบถ่วงดุลอย่างเป็นระบบ ขาดการปลูกฝังจิตสำนึกจริยธรรมและคุณธรรม ก่อให้เกิดการกระทำผิดฉ้อฉลและทุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ ธรรมาภิบาล หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้ภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้จะเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกัน หรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติภัยอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต เพราะสังคมจะรับรู้ได้ถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตย และเพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นรัฐธรรมนูญไทย และกระแสโลกยุคปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2555 : 15) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุดในสถานศึกษา เป็นความเชื่อที่สังคมยอมรับว่าเป็นจริง จากความเชื่อดังกล่าวเป็นตัวชี้วัดว่าคุณภาพการศึกษาขึ้นอยู่กับผู้บริหารผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำการบริหาร เป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาททำให้กระบวนการบริหารของสถานศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีหรือธรรมาภิบาลมาใช้ ในการบริหารงานในสถานศึกษา จะทำให้สถานศึกษามีระบบระเบียบ

มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารงานในสถานศึกษา ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องแนวคิดของ ประพัฒน์ โพธิ์วรคุณ (2554 : 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของธรรมาภิบาลไว้ว่าปัจจุบันแนวคิดของหลักธรรมาภิบาลเป็นที่ยอมรับและแพร่หลายมากขึ้น ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาหรือแม้แต่ประเทศที่พัฒนาแล้วก็ตาม ต่างมีความต้องการธรรมาภิบาลเพิ่มมากขึ้น ธรรมาภิบาลกลายเป็นมาตรฐานสากลที่บ่งชี้ถึงระดับการพัฒนาของประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีพัชรา สิทธิกำจร แก้วพิจิตร (2551 : 156) ได้ศึกษาเรื่องการใช้ธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การใช้ธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นการบริหารงานที่มุ่งเน้นคุณภาพของการบริหารงานในองค์กร ในขณะที่เดียวกันก็ส่งผลให้เกิดคุณภาพการศึกษาขององค์กรด้วย และเพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์กรที่ยั่งยืนต่อไป

จรรยาบรรณวิชาชีพ เป็นประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้นเพื่อรักษาส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2556 : 289) จรรยาบรรณวิชาชีพมีความสำคัญ เนื่องจากเป็นข้อกำหนดที่ควบคุมไม่ให้ผู้ประกอบวิชาชีพประพฤติหรือปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หากผู้ประกอบวิชาชีพสามารถกระทำได้ตามที่จรรยาบรรณวิชาชีพกำหนดไว้ก็จะทำให้ได้รับความเชื่อถือจากสังคม ซึ่งจรรยาบรรณในวิชาชีพเป็นสิ่งสำคัญในการบ่งชี้ว่าอาชีพนั้นว่าเป็นวิชาชีพหรือไม่ อาชีพที่เป็นวิชาชีพนั้น ถูกกำหนดให้มีองค์กรวิชาชีพรองรับ และได้กำหนดมาตรฐานพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้อยู่ในวงการวิชาชีพซึ่งเรียกว่าจรรยาบรรณ ส่วนลักษณะวิชาชีพ ที่สำคัญคือเป็นอาชีพที่มีศาสตร์ชั้นสูงรองรับ ฉะนั้นแล้วอาชีพครูจึงถือได้ว่าเป็นวิชาชีพ เนื่องจากมีศาสตร์ชั้นสูงรองรับ มีองค์กรวิชาชีพของตนเอง มีกฎหมายรองรับ และจรรยาบรรณวิชาชีพ วิชาชีพครูได้รับการยอมรับนับถืออย่างสูง และประจักษ์ใจว่าเป็นอาชีพที่ไม่ง่ายเนื่องจากต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีชีวิต เลือดเนื้อจิตใจ และจิตวิญญาณ ครูต้องสอนนักเรียน ติดต่อกับใกล้ชิดกับผู้ปกครองผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ต้องระมัดระวังและใส่ใจในการเกี่ยวข้องกับกลุ่มบุคคลดังกล่าวเป็นพิเศษ (ไพวัลย์ เหลืองสุดใจ. 2555 : 1) การเป็นครูนั้นมิใช่ว่าใครที่พอจะมีความรู้ หรือทำทางน่าเชื่อถือก็จะมาเป็นครูได้ ครูเป็นคุณลักษณะที่ผู้ประสงค์จะดำเนินวิชาชีพนี้ต้องฝึกฝนศึกษาจนเกิดความชำนาญและเชี่ยวชาญเป็นที่ยอมรับขององค์กรวิชาชีพ ในระดับหนึ่งเป็นอย่างน้อย ทั้งนี้เพราะครูเป็นวิชาชีพที่สังคมคาดหวัง จะต้องมีความบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาเยาวชน ซึ่งถือว่าเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต อาชีพครูจึงเป็นอาชีพที่จะต้องมีความรู้ ความสามารถทางวิชาการและมีคุณธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพ (ณัฐกานต์ พวงไพบูลย์. 2552 : 20) ซึ่งสภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ครูในปัจจุบันอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม

วัฒนธรรม ค่านิยมและความเจริญทางด้านวัตถุ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม จึงทำให้ครูมีความตระหนักในจรรยาบรรณวิชาชีพพลดน้อยลง อันเป็นเหตุให้ทุกวันนี้ครูบางคน มีปัญหาพฤติกรรมการละเมิดจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งมีให้เห็นตามข่าวในเรื่องความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของครูที่ถือว่าผิดต่อจรรยาบรรณวิชาชีพครู ซึ่งปัญหาความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของครูบางคน ส่งผลให้วงการวิชาชีพครูมีภาพลักษณ์ที่เสื่อมเสีย และทำให้ผู้รับบริการหรือผู้ปกครองขาดความเชื่อมั่น บุคคลที่มีบทบาทในการส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถ และมีจรรยาบรรณตามวิชาชีพ นั่นคือผู้บริหารสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาคือผู้บังคับบัญชาเบื้องต้นของครู มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดมาตรการส่งเสริม สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ให้กับครู เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดที่สังคมต้องการ โดยไม่ขัดต่อหลักคุณธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารที่คุรุสภากำหนด (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2550 : 37) พฤติกรรมหรือการกระทำใด ๆ ของผู้บริหาร โรงเรียนย่อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของครูได้ในหลายลักษณะ เช่น การพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ให้มีคุณภาพ มีแรงจูงใจในการทำงาน พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถ มีความประพฤติดีอยู่ในกรอบของระเบียบราชการ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ได้นำนโยบายของรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ และนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ความเชื่อมโยง เพื่อกำหนดทิศทางในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาการขยายโอกาสทางการศึกษา และประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา ทั้งนี้ได้กำหนดพันธกิจที่เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลไว้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 มีการพัฒนาระบบการจัดการและการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด และยังกำหนดเป้าประสงค์เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลไว้ดังนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 มีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม กระจายอำนาจและความรับผิดชอบสู่บุคลากรและสถานศึกษา เน้นการทำงานแบบบูรณาการบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. ออนไลน์. 2561) นอกจากนี้ยังมีโครงการพัฒนาคุณภาพระบบบริหารจัดการองค์กรและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในการบริหารด้วยใจอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นระบบการส่งเสริมให้เป็นคนดี คนเก่ง ได้มี โอกาสปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพจึงจำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพรวมถึงศิลปะของการเป็นผู้นำ การปฏิบัติงานอย่างมีความสุข ด้วยคนสำราญ งานสำเร็จ มุ่งสู่องค์กรแห่งความสำเร็จ (รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. 2562 : 23)

จากความสำคัญดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการบริหารสถานศึกษาที่ดีผู้บริหารสถานศึกษาควรนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารเพื่อให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และการที่ครูมีจรรยาบรรณวิชาชีพนั้นจะเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งจิตใจบุคคลให้ประพฤติในทางที่ถูกที่ควร และเป็นเครื่องมือช่วยเสริมให้บุคคลนั้นเป็นที่ยอมรับนับถือแก่ผู้ร่วมงานและนักเรียน ทำให้ผู้ร่วมงานและนักเรียนเกิดขวัญและกำลังใจรู้สึกมั่นคงในการปฏิบัติงาน และเกิดเรียนรู้ที่ดี ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับจรรยาบรรณวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยผู้ศึกษาจะนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18
2. เพื่อศึกษาจรรยาบรรณวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับจรรยาบรรณวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18

ประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับจรรยาบรรณวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครู สถานศึกษา และต้นสังกัด สามารถนำข้อมูลและสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ เพื่อกำหนดนโยบายต่าง ๆ ในการพัฒนาบุคลากรภายในองค์กร ตลอดจนสามารถนำมาพัฒนาตนเองและวิชาชีพได้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ปีการศึกษา 2562 รวมทั้งสิ้น จำนวน 3,967 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ออนไลน์. 2562)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ปีการศึกษา 2562 จำนวนทั้งสิ้น 3,967 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซ์และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607- 610) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 คน ในการศึกษานี้ผู้วิจัยได้เพื่อความคลาดเคลื่อนไว้ร้อยละ 10 จึงได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 ตัวอย่าง และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้จังหวัดเป็นชั้นของการแบ่ง หลังจากนั้นคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาและครูแต่ละจังหวัดด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบบจับฉลากไม่ใส่กลับ จนได้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

2. ตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ตัวแปร ประกอบด้วย

2.1 การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 มี 5 ด้าน ดังนี้

- 2.1.1 หลักความโปร่งใส
- 2.1.2 หลักการมีส่วนร่วม
- 2.1.3 หลักความรับผิดชอบ
- 2.1.4 หลักนิติธรรม
- 2.1.5 หลักคุณธรรม

2.2 จรรยาบรรณวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 มี 5 ด้าน ดังนี้

- 2.2.1 จรรยาบรรณต่อตนเอง
- 2.2.2 จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ
- 2.2.3 จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ
- 2.2.4 จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ
- 2.2.5 จรรยาบรรณต่อสังคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังนี้

การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ใช้หลักการบริหาร และการควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองคลองธรรมมุ่งประโยชน์สูงสุดของสถานศึกษาเป็นหลัก ทำให้คนในสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วย

1. หลักความโปร่งใส หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีเรื่องที่ถูกกล่าวหา ร้องเรียน หรือสอบสวนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการทุจริตในหน้าที่ สร้างความไว้วางใจในการบริหารงานกับครูในสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการตรวจสอบภายในสถานศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ลงโทษผู้ที่กระทำผิดอย่างเท่าเทียม ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลและสารสนเทศภายในสถานศึกษาได้สะดวก

2. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถรับฟังความคิดเห็นของครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สร้างความสามัคคีให้เกิดกับครู ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนงาน เปิดโอกาสให้ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่สำคัญ ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน สร้างแรงจูงใจให้ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเต็มใจให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา ตลอดจนพัฒนาโครงสร้างและระบบของการมีส่วนร่วมในสถานศึกษาให้มีความยั่งยืน

3. หลักความรับผิดชอบ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ เป้าหมายไว้อย่างชัดเจน บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตระหนักในสิทธิหน้าที่และความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ใส่ใจปัญหาของสถานศึกษาและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน สร้างความเป็นเจ้าของสถานศึกษาร่วมกัน สร้างการยอมรับและความพอใจจากครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง พยายามให้คนทุกฝ่ายทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย มีระบบติดตามประเมินผลการดำเนินงาน มีแผนสำรองในกรณีเมื่อมีเหตุฉุกเฉิน

4. หลักนิติธรรม หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปฏิบัติตามกรอบของกฎหมายและระเบียบราชการ ปฏิบัติอย่างเสมอภาค เท่าเทียมและเป็นธรรมกับครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน มีการกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจอย่างชัดเจน สามารถคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษาได้ กฎระเบียบ ข้อบังคับในสถานศึกษามีการปรับเปลี่ยนให้ทันยุคทันสมัย สร้างแรงจูงใจให้ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎและข้อบังคับอย่างเต็มใจ

5. หลักคุณธรรม หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำพาสถานศึกษาปลอดการกระทำผิดกฎหมาย ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยราชการ ปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพนิยมและจรรยาบรรณ เป็นแบบอย่างให้ครูปฏิบัติตนตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ สร้างกฎระเบียบ ข้อบังคับในสถานศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาที่ทำให้สังคมในโรงเรียนไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย และใช้ทรัพยากรทางการศึกษาในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จรรยาบรรณวิชาชีพของครู หมายถึง ประมวลมาตรฐานความประพฤติที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูจะต้องประพฤติปฏิบัติ เป็นแนวทางให้ผู้ประกอบวิชาชีพปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง เพื่อผดุงเกียรติและสถานะของวิชาชีพ โดยที่ข้อบัญญัตินั้นเขียน ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ผู้กระทำผิดจรรยาบรรณจะต้องได้รับโทษ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

1. จรรยาบรรณต่อตนเอง หมายถึง ครูควรประพฤติตนเหมาะสมกับสถานภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามประเพณี และวัฒนธรรมไทย มีระเบียบวินัยในตนเอง พัฒนาดนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จอย่างมีคุณภาพ ตามเป้าหมายที่กำหนด ศึกษาหาความรู้ วางแผนพัฒนาดนเอง พัฒนางาน และสะสมผลงานอย่างสม่ำเสมอ ค้นคว้า แสวงหา และนำเทคนิคด้านวิชาชีพที่พัฒนาและก้าวหน้า เป็นที่ยอมรับมาใช้แก่ศิษย์และผู้รับบริการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่พึงประสงค์

2. จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ หมายถึง ครูควรแสดงความชื่นชมและศรัทธาในคุณค่าของวิชาชีพ รักษาชื่อเสียงและปกป้องศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ ยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้มีผลงานในวิชาชีพ ให้สาธารณชนรับรู้ อุทิศตนเพื่อความก้าวหน้าของวิชาชีพ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริตตามกฎ ระเบียบ และแบบแผนของทางราชการ เลือกใช้หลักวิชาที่ถูกต้อง สร้างสรรค์เทคนิควิธีการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาวิชาชีพ ใช้องค์ความรู้หลากหลายในการปฏิบัติหน้าที่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกในองค์กร เข้าร่วมกิจกรรมของวิชาชีพหรือองค์กรวิชาชีพอย่างสร้างสรรค์

3. จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ หมายถึง ครูควรให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือศิษย์และผู้รับบริการด้วยความเมตตากรุณาอย่างเต็มกำลังความสามารถและเสมอภาค สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อปกป้องสิทธิเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส ตั้งใจ เสียสละ และอุทิศตนในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ศิษย์และผู้รับบริการ ได้รับการพัฒนาตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล ส่งเสริมนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ส่งเสริมให้ศิษย์และผู้รับบริการสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตัวเอง มีส่วนร่วมวางแผนจัดการเรียนรู้ เสริมสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ศิษย์และผู้รับบริการด้วยการยกย่องชมเชย รับฟังความคิดเห็น และให้กำลังใจอย่างเป็นมิตรและจริงใจ

ไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกายสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ สังคมของศิษย์ และ
ผู้รับบริการ ไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

4. จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ หมายถึง ครูควรเสียสละ เอื้ออาทร และให้ความ
ช่วยเหลือผู้ร่วมประกอบวิชาชีพด้วยความเมตตา ช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างสร้างสรรค์โดยยึดมั่นใน
ระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคี ในหมู่คณะและร่วมใจกันผนึกกำลังในการพัฒนาการศึกษา ไม่ให้
ข้อมูลเท็จทำให้เกิดความเข้าใจผิดหรือเกิดความเสียหายต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ไม่วิพากษ์วิจารณ์
ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพในเรื่องที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือแตกความสามัคคี ไม่สร้างกลุ่มอิทธิพล
ภายในองค์กรหรือกลั่นแกล้งผู้ร่วมประกอบวิชาชีพให้เกิดความเสียหายไม่ปิดบังข้อมูลข่าวสารในการ
ปฏิบัติงาน จนทำให้เกิดความเสียหายต่องานหรือผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

5. จรรยาบรรณต่อสังคม หมายถึง ครูควรยึดมั่น สนับสนุน และส่งเสริมการปกครองระบอบ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรมมาเป็น
ปัจจัยในการจัดการศึกษาให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้และ
สามารถดำเนินชีวิต ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นผู้นำในการวางแผนและดำเนินการเพื่ออนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม พัฒนาเศรษฐกิจ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรม และรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม
ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการ
สถานศึกษา และข้าราชการครูที่ได้รับการแต่งตั้งให้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ปีการศึกษา 2562

ครู หมายถึง ข้าราชการครูที่ทำหน้าที่หลักทางด้านการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
ด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ปีการศึกษา 2562

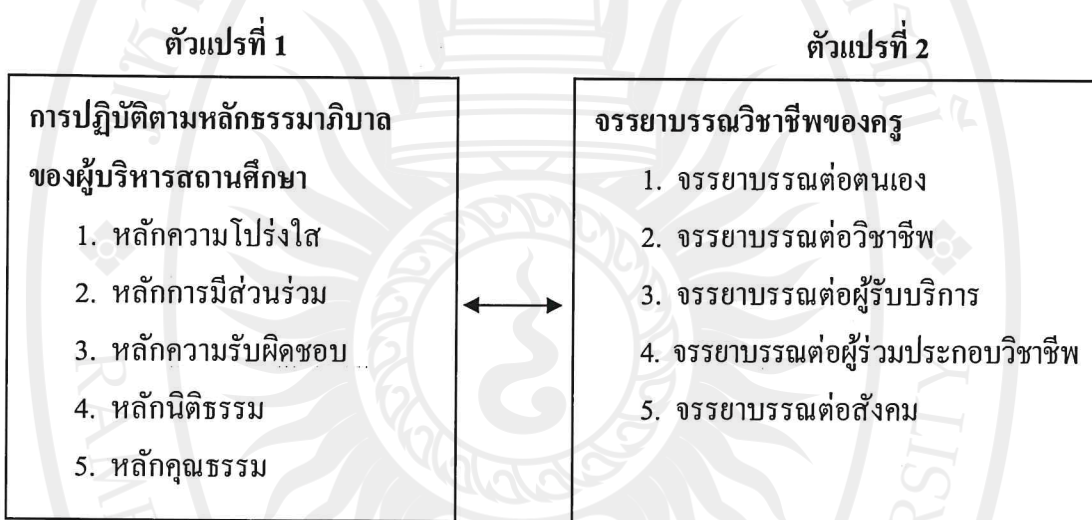
สถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18
ปีการศึกษา 2562

เขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ที่มีการ
จัดระบบและกระจายอำนาจการจัดการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรีและระยอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
สถานศึกษาจากแนวคิดของ โกวิทท์ พวงงาม (2553 : 41), ณรัชชอร์ (ณัฐนรี) ศรีทอง (2554 : 10 - 110),
เฉลิมพงศ์ มีสมนัย (2554 : 4 - 8), สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2555 : 19), สำนักงาน
คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ออนไลน์. 2543), การุณันท์ รัตนแสนวงษ์ (2555 : 12),
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542

(2542 : 24 - 25), สุทธิชัย ปัญญาโรจน์ (2553 : 15), สถาบันพระปกเกล้า (2550 : 17 - 153), คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิก (สุเมธ แสงนันทนวล. 2552 : 30 - 31), โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (สุเมธ แสงนันทนวล. 2552 : 27 - 28), นิยม รัฐอมฤต (2553 : 17), โคฟี อานัน (2000 : 48) และจรรยาบรรณวิชาชีพของครูตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 และข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2550 จากนั้นนำมาวิเคราะห์และปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับจรรยาบรรณวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี